

PRAKTICKÉ ASPEKTY KONTROLY PREKLADU

Katarína Václaviková

Autorka je absolventka prekladateľského smeru v kombinácii anglický a nemecký jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 2016 sa zúčastnila Prekladateľskej univerziády, kde jej bolo udelené špeciálne ocenenie SSPOL v sekcii Odborný preklad a zároveň sa umiestnila na 3. mieste v sekcii Kritika prekladu.

Počas štúdia začala prekladať na voľnej nohe a pracovala v prekladateľskej agentúre. Zároveň sa začala venovať oblasti jazykového vzdelávania, v ktorej pôsobí dodnes.

ÚVOD

V príspevku v Prekladateľských listoch 8 (2019, s. 84 – 96) sme zhrnuli teoretický základ pre skúmanie pozície kontrolóra v prekladateľských procesoch. Venovali sme priestor náplni jeho práce, nástrojom, ktoré pri práci používa, jeho vzdelanostným a osobnostným črtám. Charakterizovali sme najčastejšie typy chýb v prekladoch a vytvorili sme sumár odporúčaní, ako sa im vyhnúť a ako ich z dokumentu čo najrýchlejšie odstrániť.

V tomto príspevku pokračujeme v načatej téme a prezentujeme výskumnú časť práce. Je rozdelená na dve časti. V prvej sme vykonali kvantitatívnu a kvalitatívnu analýzu chýb, ktoré kontrolóri eliminovali vo vybranej vzorke prekladových textov.

Druhý celok je tvorený dvomi dotazníkmi – pre prekladateľské agentúry a pre kontrolórov – a mapuje podmienky, v ktorých kontrolóri pracujú.

1 VÝSKUM Č. 1

– VPLYV PRÁCE KONTROLÓRA NA KVALITU PREKLADU

Výskumom chceme zistiť, aké množstvo chýb dokáže kontrolór prekladov odstrániť z výsledného produktu. Tiež je naším cieľom určiť typové zastúpenie chýb v prekladových textoch a zoradiť ich podľa frekvencie.

K výskumu č. 1 sme zhromaždili 458 normostrán cieľových textov. Ide o texty rôznych žánrov: marketingové a reklamné, medicínske, technické, zmluvy, texty o poľnohospodárstve a chovateľstve – zastúpenie je skutočne heterogénne. Vybrali sme náhodné zákazky z obdobia cca 2 rokov, počas ktorých sa na poste kontrolóra vystriedalo až osem pracovníkov.

1.1 Spracovanie výskumu č. 1

Chyby označené kontrolórmí sme rozdelili podľa kategórií. V tabuľke nižšie uvádzame nájdené chyby, ich početnosť a percentuálne zastúpenie vo vzťahu k celkovému počtu chýb.

Tabuľka 1: Rozpis počtu chýb podľa kategórií

		Počet	%	
Obsahové chyby	Negatívny posun	79	5,81	
	Chýbajúci text	55	4,04	
	Preklepy	54	3,97	
	Chyby v číslach	27	1,99	
	Text navyše/dvakrát ten istý text	23	1,69	
	Chyby v menách a názvoch	20	1,47	
	Náhrada nespisovného slova spisovným	17	1,25	
	Nepreložený text	10	0,74	
	Skratky	2	0,15	
	SPOLU	287	21,10	
Chybný formát	Strany	Odseky, zarážky	70	5,15
		Umiestnenie v rámci riadka	29	2,13
		Zlomy sekcií, strán, stĺpcov	14	1,03
		Číslovanie strán	12	0,88
		Nastavenia hlavičky a päty	2	0,15
	Písma	Kurzíva, tučné, podčiarknuté	114	8,38
		Veľkosť fontu	36	2,65
		Číslovanie/odrážky	19	1,40
		Horný/dolný index	17	1,25
		Riadkovanie	17	1,25
		Typ fontu	7	0,51
		Farba, zvýraznenie	4	0,29
	Tabuliek	Odseky	35	2,57
		Rozloženie	25	1,84
		Úprava textu, aby sa zmestil do bunky	16	1,18
		SPOLU	417	30,66

PREKLADATELSKÉ LISTY 9

Pravopis, gramatika, typografia	Chýbajúce medzery	181	12,21
	Dvojité medzery	128	9,41
	Skloňovanie	79	5,81
	Enter na konci riadka	46	3,37
	Slovosled	33	2,43
	Čiarky	30	2,20
	Veľké/malé písmená	28	2,06
	Použitie nesprávnej predložky	28	2,06
	Medzera pred %	17	1,25
	Diakritika	17	1,25
	Pevná medzera	15	1,10
	Časovanie	10	0,74
	Formát dátumu	10	0,74
	Formát čísel	9	0,66
	Chýbajúca bodka	7	0,51
	Formát úvodzoviek	6	0,44
	Medzery pred interpunkčnými znamienkami	6	0,44
	Pomlčka/spojovník	6	0,44
SPOLU	656	48,24	
SPOLU	1 360	100	

Z tabuľky vidíme, že najpočetnejšie sú chyby, ktoré sú najľahšie prehliadnuteľné – **zdvojené a chýbajúce medzery medzi slovami**. Dohromady majú 309 výskytov, čo je 21,62 % podiel na celkovom počte chýb (1 360). Viac než pätine zásahov kontrolóra by sa dalo predísť, keby prekladateľ na konci práce použil funkciu Hľadať a nahradiť a nahradil dvojité medzery jednoduchými, či pomocou kontroly pravopisu odhalil neexistujúce slová zapríčinené absenciou medzery.

Podľa očakávaní má druhé najvyššie zastúpenie (až 114 výskytov, 8,38 %) **chybný formát písma – chýbajúca alebo prebytočná kurzíva, tučné alebo podčiarknuté písmo**. Tento typ formátovania písma prekladateľ ľahko prehliadne,

hlavne, ak neprekladá v nástroji CAT, kde by ho na formátovanie textu upozornili značky (tzv. „tagy“) priamo v editore.

Veľkým prekvapením však pre nás bol častý výskyt **negatívnych posunov**. 79 prípadov negatívneho posunu na 458 stranách textu sa nám zdá skutočne veľa.

Nie sme si celkom istí, aká môže byť príčina takejto vysokej frekvencie negatívnych posunov v prekladoch, no myslíme si, že na vine mohol byť **príliš krátky čas na vypracovanie prekladu**. Ak sa prekladateľ snaží dodržať horiaci termín a nestíha text po sebe dôkladne skorigovať, je celkom logické, že v ňom ostanú chyby. Našťastie má kontrolór dostatočne bystré oko a keďže text vidí prvý raz, nie je ním taký „zhypnotizovaný“ ako prekladateľ.

Rovnaký počet výskytov ako negatívny posun – 79 – dosiahli aj **chyby v skloňovaní**. Veľmi často boli spôsobené tým, že prekladateľ zmenil vo vete slovo, no zabudol zmene prispôbiť najbližší morfológicko-syntaktický kontext, napr. zmenu pádu prídavného mena. Takéto chyby sú spôsobené nepozornosťou prekladateľa a dajú sa eliminovať opakovanou vlastnou editáciou prekladu.

Na ďalšom mieste sa s počtom výskytov 70 (5,15 %) umiestnili **nesprávne použité/chýbajúce zarážky a odseky** a z toho vyplývajúci vizuálny neporiadok v texte. Väčšinu týchto nedostatkov kladieme za vinu prekladateľskému/konvertovaciemu softvéru, ktorý nedokáže v dostatočnej miere zohľadniť zmeny formátu v cieľovom texte a umiestňuje zarážky podľa vzoru východiskového. Keďže dĺžka textu v rôznych jazykoch sa nezhoduje, zarážky treba v cieľovom dokumente ručne presúvať.

Riešením by bolo, keby klienti vždy dodávali dokumenty na preklad v editovateľnom formáte. V takom prípade by mohol projektový manažér preskočiť konvertovanie dokumentu a predišlo by sa zbytočným zásahom kontrolóra.

Až na 55 miestach museli kontrolóri zasahovať v prípade **chýbajúceho textu**. Chýbajúci text mal rôzny rozsah – najčastejšie išlo o jedno slovo, slovné spojenie či vetu, no stáva sa, že si prekladateľ nevšimne odsek či dokonca prehliadne celú stranu a je potrebné ju dodatočne preložiť.

Tesne za chýbajúcim textom sa umiestnili **preklepy** s počtom výskytov 54. Čakali sme o niečo vyšší počet, keďže, ako sme videli v prípade chýbajúcich medzier, nie všetci prekladatelia preklad pred odovzdaním podrobia kontrole pravopisu. Ak by sme na základe tohto údaja chceli generalizovať, zdá sa, že prekladatelia ovládajú strojopis na vysokej úrovni.

Vyššie sme uviedli chyby, ktoré sa v cieľových textoch objavovali najčastejšie. Keďže súbor chýb, s ktorými pracujeme, je diverzifikovaný (až 42 kategórií), väčšina chýb má zastúpenie pod 3,5 %. Zároveň je viacero typov chýb kontextovo špecifických.

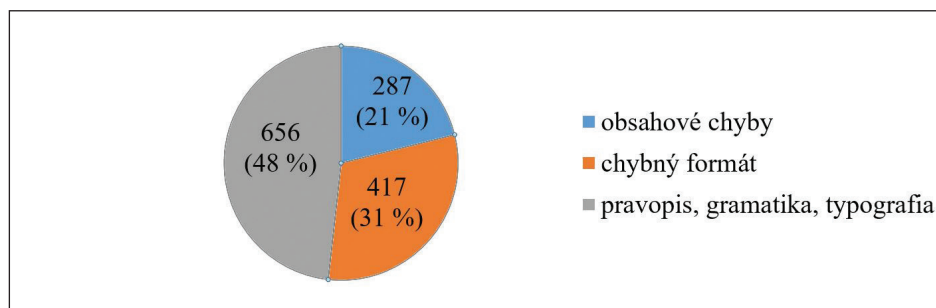
Napríklad **chyby v menách a názvoch** sú logicky podmienené výskytom mien a názvov v texte. Je potrebné si uvedomiť, že mená a názvy majú vždy len nie-

koľko písmen a teda ich rozsah je z hľadiska celkového rozsahu kontrolovaných textov zanedbateľný. Z toho dôvodu sa nám zdá počet chýb v tejto kategórii (20) dosť vysoký. Ide totiž v mnohých prípadoch (napr. v zmluvách) o najdôležitejšie identifikačné údaje a ich zámena by mohla mať závažné (nielen) finančné následky. Preto treba mená a názvy vždy dôkladne skontrolovať.

Nesprávny **slovosled** sa v našej vzorke vyskytol 33-krát. Väčšinou je viazaný na angličtinu, ktorá má slovosled presne stanovený gramatickými pravidlami, no niekoľko ráz sa nesprávny slovosled objavil aj v slovenčine – išlo o problém s nesprávnym usporiadaním témy a rémy.

Nesprávny slovosled je zvyčajne zapríčinený hypnózou originálom – prenášaním cudzojazyčného slovosledu do cieľového textu. Riešením by pre prekladateľa mohol byť krátkodobý oddych a odosobnenie sa od textu.

Okrem početnosti jednotlivých druhov chýb je podľa nás zaujímavý aj pomer ich zastrešujúcich kategórií – obsahové chyby, chybný formát a chyby v pravopise, gramatike a typografii. Pre názornosť sme tento pomer zobrazili v grafe.

Graf 1:
Zastúpenie kategórií chýb

Najväčšiu početnosť zaznamenali s predstihom chyby v pravopise, gramatike a typografii. Predstavujú bezmála polovicu všetkých chýb vyznačených v našej vzorke dokumentov. Očakávali sme taký výsledok, keďže v tejto kategórii sú zahrnuté aj chýbajúce a dvojité medzery, ktoré tvoria pätinu celkového počtu chýb. Ako sme však spomínali vyššie, chýbajúce a dvojité medzery sú jednoducho eliminovateľné a mohli by sa v našej vzorke vyskytovať v podstatne menšom počte.

V strede sa umiestnili formátovacie chyby s početnosťou 417 (30,66 %). Ako sme písali vyššie, nie vždy je chybný formát v preklade vinou prekladateľa. V mnohých prípadoch je príčinou nedokonalosť softvérov na konvertovanie textu či nástrojov CAT.

Obsahových chýb, ktoré majú najväčší vplyv na vnímanie cieľového textu ako „kvalitného“ alebo „nekvalitného“, bolo v našej vzorke najmenej – „iba“ 21,10 %. Na obsahové chyby si dávajú prekladatelia zrejme najväčší pozor a pravdepodobne sa na tomto čísle prejavila aj ich vysoká miera skúseností.

1.2 Zhodnotenie výsledkov výskumu č. 1

V našej vzorke 458 normostrán textov kontrolóri urobili až **1360 zásahov**, čo je podľa nášho názoru skutočne vysoké číslo, keďže na jednu stranu v priemere pripadajú takmer 3 chyby!

Na druhej strane nás teší, že kontrolóri si svoju prácu robia poctivo a ich prínos do kvality výsledného produktu je nespochybniteľný.

Ak berieme do úvahy, že kontrolór za hodinu skontroluje v priemere 10 normostrán prekladu (pozri Dotazník pre kontrolórov vo Výskume č. 2), v práci je denne 9 hodín, odpočítame hodinu na obed a vezmeme do úvahy kolísajúcu koncentráciu v priebehu dňa, zistíme, že kontrolór stihne za deň skontrolovať okolo 70 normostrán.

Našu vzorku 458 NS by mu tým pádom trvalo spracovať cca 6,5 dňa. To znamená, že **každého 6,5 dňa kontrolór eliminuje 1360 chýb v cieľových textoch**. Samozrejme, tieto čísla sú veľmi približné. Naším zámerom je umožniť čitateľovi, aby si vedel zhruba predstaviť rozsah textu, s ktorým pracujeme.

Myslíme si, že uvedené údaje vyplývajúce z nášho výskumu dokazujú, že kontrolór sa významne podieľa na spokojnosti klienta s prácou agentúry a jeho vplyv na kvalitu konečného produktu nemôžeme zanedbať. Preto si táto pracovná pozícia (napriek tomu, že je obsadzovaná študentmi – brigádnikmi) zaslúži, aby sa jej venovala väčšia pozornosť z radov výskumníkov.

2 VÝSKUM Č. 2 – DOTAZNÍKY

V rôznych agentúrach sú rôzne podmienky. Nechceme, aby tento príspevok reflektoval len naše vlastné skúsenosti na pozícii interného kontrolóra, preto sme sa rozhodli zaradiť doň ešte jeden výskum, ktorý nám odhalí, ako vnímajú svoju prácu iní kontrolóri prekladov a ako vyzerá práca kontrolóra v iných prekladateľských agentúrach.

Výskum pozostáva z dvoch dotazníkov. Jeden dotazník sme adresovali prekladateľským agentúram a druhý kontrolórom prekladov.

2.1 Dotazník č. 1 (adresovaný prekladateľským agentúram)

So žiadosťou o vyplnenie anonymného dotazníka sme kontaktovali 52 prekladateľských agentúr. Vyplnilo ho 14 agentúr, čo sa môže zdať ako malé číslo, no je to 23 % úspešnosť.

Pôvodný dotazník mal 10 otázok, my vyberáme 4 z nich.

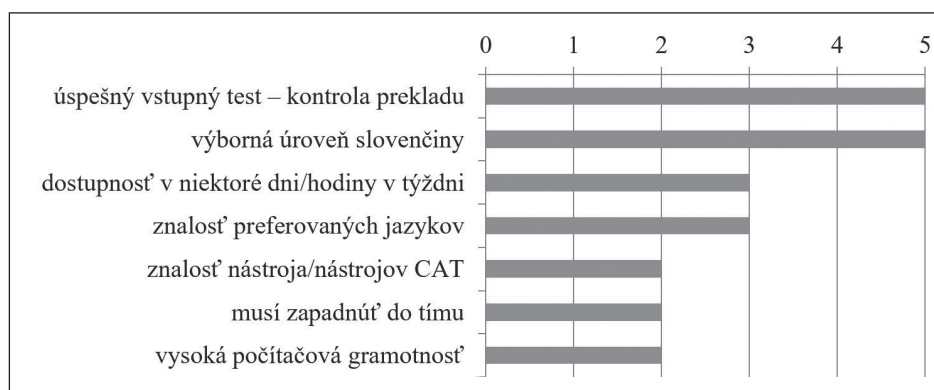
2.1.1 Zamestnáva vaša spoločnosť interného kontrolóra prekladov?

Len 5 agentúr uviedlo, že má vo svojich radoch interného kontrolóra prekladov, čo zodpovedá 36 % respondentov. Je to podľa nás veľmi málo, hoci sme takýto výsledok očakávali. Z toho dôvodu sa nám počet respondentov, ktorí mohli odpovedať na zvyšné otázky, ešte viac zúžil. Je škoda, že agentúry prehliadajú prínos práce kontrolóra prekladov a mnohé sa snažia ušetriť na položke, ktorú by mohli prezentovať ako pridanú hodnotu pre klienta.

Nasledujúce otázky v dotazníku teda vyplnilo len päť agentúr.

2.1.2 Podľa akých kritérií vyberáte kontrolórov?

V grafe nižšie vidíme kritériá, ktoré agentúry zohľadňujú pri výbere nových kontrolórov prekladov.

Graf 2:
Kritériá výberu kontrolórov

Všetci respondenti vyžadujú od záujemcov zvládnutie **testovacej kontroly** a kladú dôraz na **výbornú úroveň slovenčiny**, pričom len tri agentúry zohľad-

ňujú aj úroveň cudzích jazykov. Po vzore prekladateľov, aj kontrolóri potrebujú dobrú znalosť cudzích jazykov, no predovšetkým je pre nich dôležitá vysoká úroveň jazyka rodného.

Tri agentúry uviedli, že je pre ne dôležitá **dostupnosť** kontrolórov v konkrétnych časoch. Je jasné, že agentúra uprednostní kandidáta, ktorý vykryje väčšiu časť pracovného týždňa než kandidáta, ktorý má čas len niekoľko hodín týždenne.

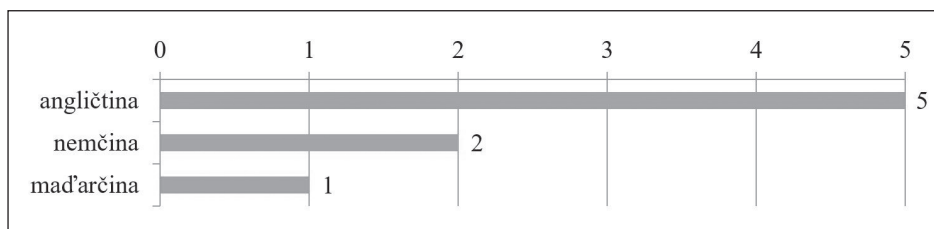
Dve agentúry označili, že jednou z ich požiadaviek je, aby záujemca ovládal niektorý **nástroj CAT**. Znalosť nástrojov CAT je pre kontrolóra výhodou, keďže pri kontrole dvojazyčného exportu dokáže odhadnúť, ktoré formátovacie značky môže ponechať a ktoré zmazať.

Dve spoločnosti uvádzajú, že kontrolór musí **zapadnúť do tímu**. Každá firma by si mala dať záležať na tom, ako vytvorí svoj tím. Dobrý kolektív vedie k vyšším výkonom zamestnancov, preto nás prekvapuje, že túto možnosť neoznačilo viac agentúr.

Vysokú **počítačovú gramotnosť** vyžadujú od kontrolórov dve agentúry. Počítačová gramotnosť vedie k zvýšenej samostatnosti pri práci a tým k vyššej efektívitve. Kontrolór by mal vedieť efektívne pracovať so softvérmi, ktoré potrebuje a tiež správne vyhľadávať informácie na internete.

2.1.3 Znalosť akých jazykov preferujete u kontrolórov?

Graf nižšie nám ukazuje, aké cudzie jazyky agentúry preferujú u kontrolórov.

Graf 3:
Agentúrami preferované jazyky u kontrolórov

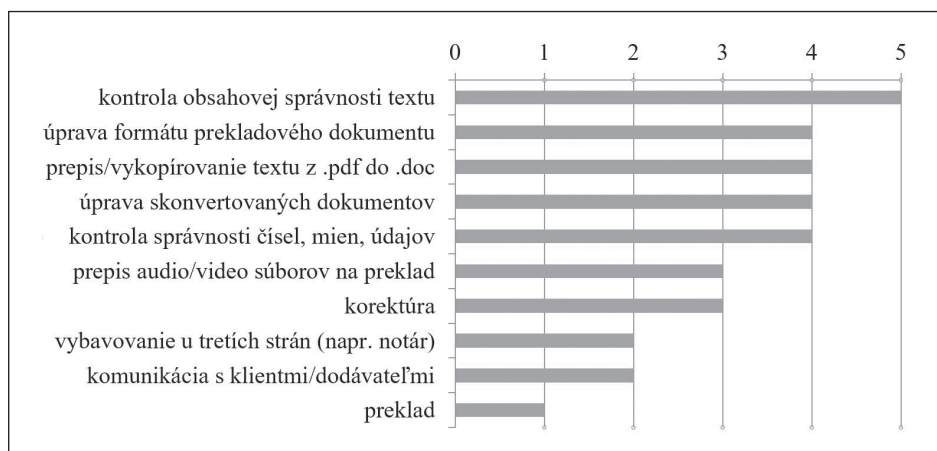
Nie je prekvapením, že všetky agentúry požadujú **angličtinu**. Na našom trhu je dopyt predovšetkým po angličtine a kontrolór by mal byť schopný bez problémov skontrolovať preklad z alebo do tohto jazyka.

Dve agentúry preferujú aj **nemčinu**. Veľké množstvo slovenských firiem spolupracuje s firmami v nemecky hovoriacich krajinách, čo sa odráža aj na množstve požiadaviek na preklad medzi slovenčinou a nemčinou.

Jedna spoločnosť uviedla, že preferuje u kontrolórov znalosť **maďarčiny**. Z tohto údaja možno predpokladať, že agentúra dostáva väčšie množstvo zadaní s maďarským jazykom.

V otázke sme dali na výber aj ruštinu, češtinu, francúzštinu a španielčinu, no tieto jazyky neoznačila ani jedna spoločnosť.

2.1.4 Čo je náplňou práce kontrolóra vo vašej spoločnosti?

Graf 4:
Náplň práce kontrolórov

Z grafu vidíme, že vo všetkých piatich agentúrach kontrolóri dohliadajú na **obsahovú správnosť textu**. Štyri spoločnosti zároveň radia medzi zodpovednosti kontrolóra úpravu formátu prekladového dokumentu, **prepis** textu z .pdf, úpravu skonvertovaných dokumentov a **kontrolu správnosti čísel, mien a údajov**.

Tri agentúry označili, že kontrolóri majú v popise práce **prepis audio/video súborov** na preklad. Prepisy sú časovo náročná činnosť, ktorú pre agentúry zvyčajne vykonáva externý dodávateľ, no niekedy sa táto práca dostane ku kontrolórovi.

Až v troch agentúrach je súčasťou práce kontrolóra aj **korektúra**. Je možné, že spoločnosti takto znižujú náklady, no skôr sa prikláňame k možnosti, že naša definícia korektúry sa líši od tej používanej v agentúrach, ktoré zaškrtili túto možnosť. V každom prípade, ak má agentúra overené, že kontrolór je spôsobilý na korektúru, nevidíme v tom problém, pokiaľ je jeho práca aj náležite finančne ohodnotená.

Vybavovanie u tretích strán, ako je napr. pošta, je súčasťou práce kontrolóra v dvoch agentúrach, rovnako ako **komunikácia s klientmi**, resp. dodávateľmi. Tu

už zodpovednosť kontrolóra zasahuje do oblasti projektového manažéra, no určite to pre kontrolóra nie je na škodu. Získané zručnosti projektového manažéra mu pomôžu vo vlastnej praxi.

V jednej spoločnosti je kontrolór zároveň **prekladateľom**. Zdá sa nám to nezvyčajné, keďže kontrolór býva zvyčajne študent bez kvalifikácie, no zároveň to berieme ako pozitívum, keďže vďaka prekladaniu už počas štúdia získava cenné praktické skúsenosti. Dôležité však je, aby jeho preklad prešiel korektúrou, z ktorej získa spätnú väzbu ako prostriedok na zlepšovanie svojich schopností.

2.1.5 Zhrnutie výsledkov z dotazníka pre prekladateľské agentúry

Náš anonymný dotazník vyplnilo 14 agentúr. Môže sa to zdať ako malé číslo, no je to 23 % zo všetkých oslovených agentúr (52), čo je dobrá úspešnosť.

Päť agentúr zamestnáva kontrolórov prekladov, čo je veľmi málo, no veríme, že časom vznikne medzi agentúrami trend zamestnávať kontrolórov v záujme zefektívnenia procesov a nárastu spokojnosti klienta vďaka menšiemu počtu chýb v prekladoch.

Agentúry najviac zdôrazňujú dôležitosť úspešne zvládnutej kontroly a bezchybné slovenčiny. Vysoká úroveň slovenčiny zaväži dokonca viac než znalosť niektorých cudzích jazykov, hoci všetky agentúry požadujú, aby kontrolóri vedeli po anglicky. Dôležitá je tiež kontrolórova dostupnosť – čím viac dní v týždni dokáže vykryť, tým lepšie.

Agentúry uvádzajú ako hlavnú náplň práce kontrolóra obsahovú kontrolu textu a jeho formátovanie, kontrolu správnosti údajov v prekladoch, prepis a kopírovanie textov do editovateľného formátu a úpravu skonvertovaných dokumentov.

Výskum dopadol podľa našich očakávaní. Stále je tu priestor na vylepšenie. Veľmi málo agentúr je ochotných vynaložiť prostriedky na prijatie a zaškolenie kontrolórov. Otázkou ostáva, či to nie je na škodu. Práca kontrolóra preukázateľne znižuje počet chýb v cieľovom texte a hoci by sa mohol zdať kontrolór len ohnivkom navyše, v skutočnosti zefektívňuje celý proces trojstrannej prekladovej komunikácie.

2.2 Dotazník č. 2 (adresovaný kontrolórom prekladov)

S druhým dotazníkom sme oslovili kontrolórov prekladov. Získali sme až 20 odpovedí, čo je vysoké číslo v porovnaní s počtom respondentov v dotazníku č. 1.

Dotazník mal pôvodne 13 otázok, z ktorých vyberáme 8 a podrobne ich rozoberáme.

2.2.1 Na akú zmluvu ste zamestnaný/-á na pozícii kontrolóra prekladov?

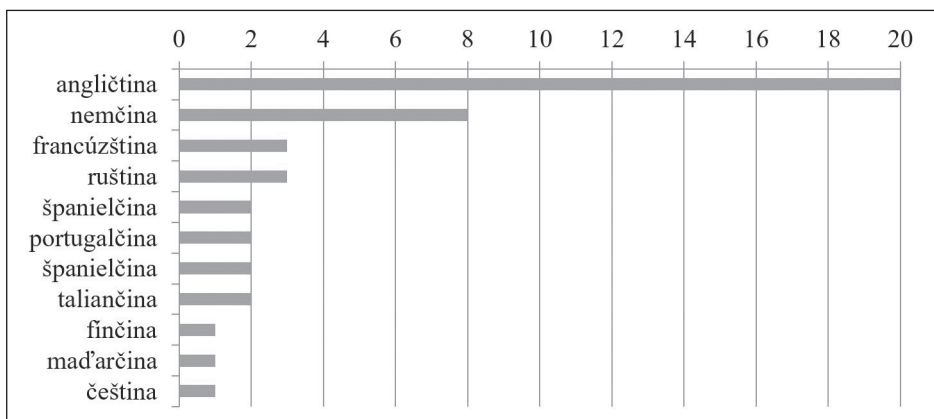
Všetkých 20 respondentov uviedlo, že pracuje na dohodu o brigádnickej práci študenta. Môžeme teda tvrdiť, že všetci kontrolóri v našom štatistickom súbore sú študenti denného štúdia.

2.2.2 Aký odbor študujete?

17 respondentov (85 %) študuje OPT a dvaja iný jazykovo zameraný odbor, čo spolu tvorí až 95 % podiel jazykovo zameraných kontrolórov. Tento fakt schvaľujeme, lebo umožňuje študentom, ktorí sa zaujímajú o lingvistiku a preklad, aby získali praktické skúsenosti už počas školy.

2.2.3 Aké jazyky aktívne ovládate na úrovni B1 alebo vyššej?

Túto otázku sme kontrolórom položili, aby sme zistili, nakoľko budú ich odpovede korelovať s požiadavkami agentúr.

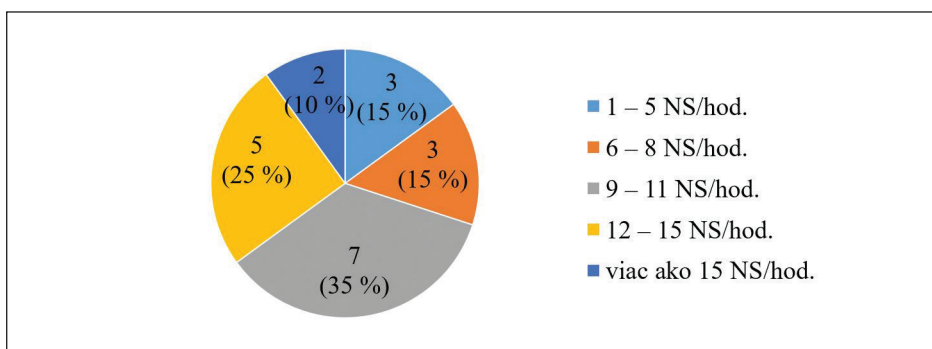

Graf 5:
Jazykové znalosti kontrolórov

Ako sme zistili z predošlého dotazníka, všetkých 5 agentúr, ktoré zamestnávajú kontrolórov, od nich požaduje ovládanie **angličtiny**. Odpovede kontrolórov tomu zodpovedajú. 100 % respondentov v našej vzorke vie po anglicky aspoň na úrovni B1.

V dotazníku pre agentúry po angličtine nasledovala **nemčina**, čomu zodpovedá aj výsledok dotazníka pre kontrolórov. Zvyšné jazyky sú v odpovediach rozptýlené v menších počtoch a zrejme kopírujú študijné zameranie kontrolórov.

2.2.4 *Približne koľko strán stredne ťažkého textu dokážete skontrolovať za hodinu (ak je v ňom potrebné len minimálne formátovanie)?*

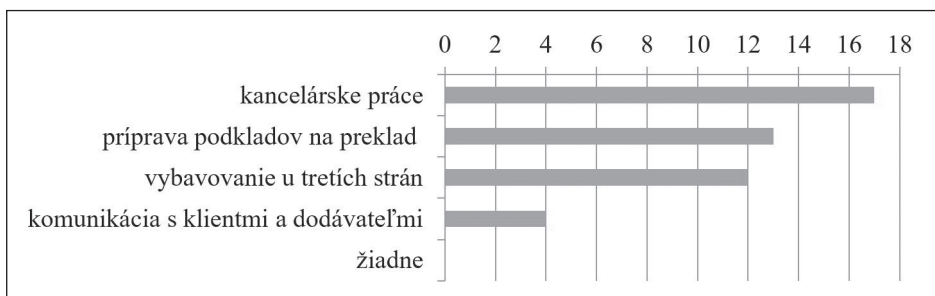
Graf 6:
Rýchlosť kontroly

Z odpovedí kontrolórov sme vypočítali, že za hodinu kontrolór prejde **priemerne cca 10 NS textu**. Pomohlo nám to skonkrétniť informáciu o počte skontrolovaných normostrán vo výskume č. 1 a vyrátať približný čas, za ktorý by kontrolór daný rozsah textov skontroloval.

Zarazil nás však široký rozptyl odpovedí. Dvaja kontrolóri označili, že za hodinu dokážu skontrolovať viac než **15 NS** stredne náročného textu, čo je obdivuhodné. Myslíme si, že už len prečítať 16 NS zaberie podstatne viac času než hodinu, nehovoriac o detailnej kontrole a príležitostných opravách. Okrem toho kontrolór cieľový text porovnáva s východiskovým textom a množstvo textu sa tým približne zdvojnásobí.

Na druhej strane, **1 – 5 NS** za hodinu je skutočne málo, no túto možnosť vybrali až traja respondenti. Je možné, že ide o kontrolórov, ktorí na tejto pozícii pracujú len krátko. Je tiež pravdepodobné, že máme inú predstavu o „stredne ťažkom texte“. Uznávame, že táto formulácia nie je veľmi špecifická a ponecháva respondentom relatívnu voľnosť v interpretácii, čo je zrejme dôvodom širokej disperzie.

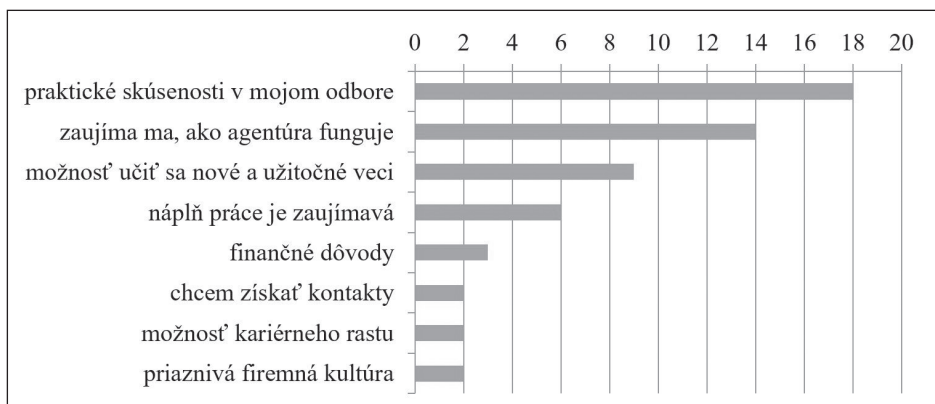
2.2.5 Aké činnosti okrem kontroly v agentúre ešte vykonávate (aspoň občas)?

Graf 7:
Iné pracovné činnosti okrem kontroly

100 % respondentov uvádza, že kontrola nie je jedinou súčasťou ich náplne práce. Až 17 (85 %) z nich označilo, že okrem kontroly vykonáva aj kancelárske práce, 13 respondentov pripravuje podklady na preklad a 12 zájde v pracovnej dobe k notárovi či na poštu. Štyria v práci komunikujú s klientmi a dodávateľmi – majú aj zodpovednosti projektového manažéra.

2.2.6 Prečo ste si túto prácu vybrali? (max. 3 možnosti)

Graf 8:
Dôvody výberu zamestnania

V tejto otázke sa pýtame na dôvody, ktoré viedli študentov k tomu, aby si vybrali prácu kontrolóra.

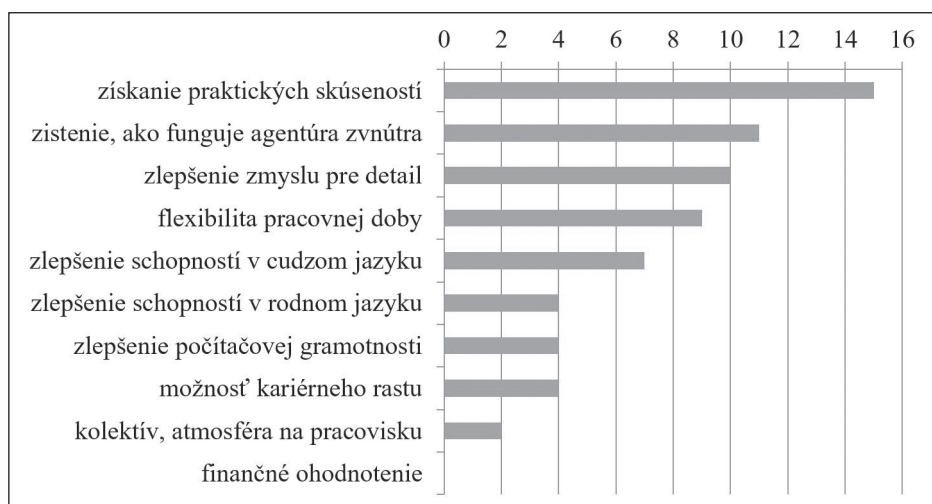
Primárnym dôvodom je **získanie praktických skúseností** v odbore OPT – túto možnosť označilo až 18 respondentov. Môžeme potvrdiť, že pozícia kontrolóra prekladov bola pre nás výbornou príležitosťou overiť si poznatky získané štúdiom. Rukami nám prešli tisícky NS textov od skúsených prekladateľov a vďaka častému opakovaniu niektorých typov textov sa nám mnohé frázy natrvalo vryli do pamäti.

Až 14 respondentov prejavilo **záujem o vnútorné procesy v prekladateľskej agentúre**. Pre študenta OPT je dianie v agentúre zaujímavé, keďže v budúcnosti s ňou možno bude spolupracovať. V študijných programoch OPT sa nevenuje týmto podrobnostiam veľká pozornosť a práca kontrolóra je ideálnou možnosťou, ako sa v nich vzdeláť.

Deviati kontrolóri označili, že dôležitým faktorom pri uchádzaní sa o prácu kontrolóra bola možnosť získať **schopnosti užitočné pre budúcnosť**. Šiesti sa pre túto pozíciu rozhodli aj preto, že **považujú náplň práce kontrolóra za zaujímavú**.

Zvyšné ponúknuté možnosti označovali respondenti skôr sporadicky. Kým až 18 respondentov uviedlo, že do práce chodia získavať užitočné skúsenosti, tri hlasy, ktoré získali **finančné dôvody**, sú zanedbateľné a výrazný nepomer medzi týmito dvoma možnosťami naznačuje, že kontrolóri myslia do budúcnosti a uprednostňujú budovanie svojej odbornej expertízy pred finančným ohodnotením.

2.2.7 Čo sú podľa vás najväčšie výhody tejto práce? (max. 3 možnosti)

Graf 9:
Najväčšie výhody práce kontrolóra

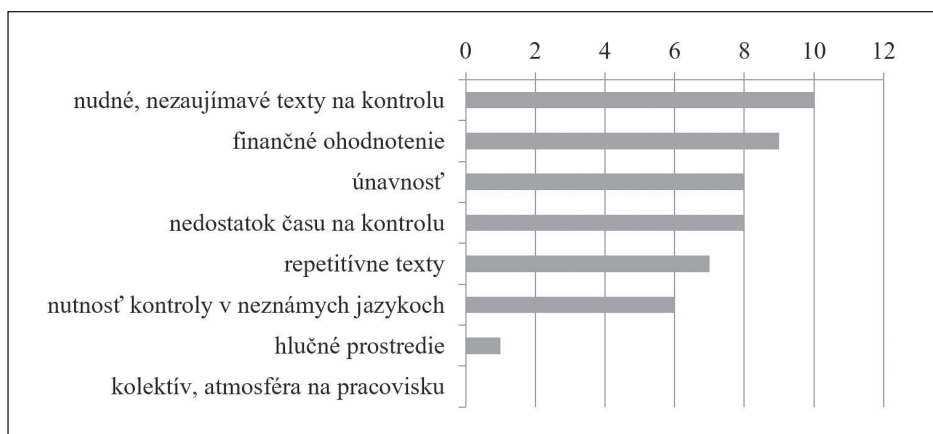
Až 15 (75 %) respondentov si na práci kontrolóra cení získané **praktické skúsenosti**. Je zaujímavé, že túto položku označilo v predošlej otázke až 18 respondentov. Zdá sa, že traja respondenti nezískali pri práci praktické skúsenosti alebo ich nepovažujú za dôležité.

Rovnaký pokles sme zaznamenali pri položke „zistenie, ako funguje agentúra zvnútra“. Kým 14 respondentov označilo túto položku ako jedno z hlavných lákadiel práce kontrolóra, medzi hlavné výhody ju radí len 11 respondentov.

10 respondentov považuje za hlavnú výhodu **zlepšenie zmyslu pre detail** a 7 respondentov oceňuje, že si **zlepšili cudzí jazyk** vďaka kontaktu s jazykom prostredníctvom stoviek skontrolovaných strán mesačne.

Na druhej strane, ani jeden respondent neoznačil **finančné ohodnotenie práce**.

2.2.8 Čo sú podľa Vás najväčšie nevýhody tejto práce? (max. 3 možnosti)

Graf 10:
Najväčšie nevýhody práce kontrolóra

Až 50 % respondentov radí medzi najväčšie nevýhody kontrolárskej práce fakt, že kontrolované **texty sú nudné**.

Hneď na druhom mieste sa medzi najväčšími nevýhodami umiestnilo **finančné hodnotenie**, ktoré označilo deväť (45 %) kontrolórov. Z tejto a predošlých otázok vyvodzujeme, že kontrolárska práca je podľa názoru respondentov slabo ohodnotená.

Keď sme si v r. 2015 hľadali brigádu, pozície interných kontrolórov prekladov boli otvorené až v troch prekladateľských agentúrach. V dvoch z nich nám bola ponúknutá mzda 2,50 €/hod. Už vtedy šlo o žalostne nízku sumu, ktorá zďaleka neodráža prínos práce kontrolóra v oblasti kvality prekladu a z nej plynúcej spokojnosti zákazníka. Preto by mali agentúry zvážiť, akú hodnotu kontrolór prekladov prináša do firmy a či je za ňu adekvátne ohodnotený.

Práca kontrolóra prekladov si vyžaduje neustále sústredenie pod stresom, čo je veľmi únavné. Práve únavnosť a nedostatok času na kontrolu zaradili ôsmi kontrolóri medzi najväčšie nevýhody práce kontrolóra. Z našej skúsenosti sa dá únava zahnať 5-minútovým fyzickým cvičením a nedostatok času je možné riešiť lepším zadelovaním času, prípadne pomocou od ďalšieho kontrolóra.

2.2.9 Zhrnutie výsledkov z dotazníka pre kontrolórov prekladov

Dotazník vyplnilo 20 kontrolórov prekladov z rôznych agentúr, pričom všetci okrem jedného študujú odbor zameraný na jazyky. Všetci ovládajú angličtinu aspoň na úrovni B1 a 40 % z nich ovláda nemčinu, čo reflektuje požiadavky agentúr uvedené v dotazníku pre agentúry.

Spomedzi faktorov ovplyvňujúcich rozhodnutie respondentov zamestnať sa ako kontrolór prekladov najviac zavážila možnosť získať praktické skúsenosti v odbore OPT nasledovaná zvedavosťou, ako funguje prekladateľská agentúra.

Medzi najväčšie výhody tohto povolania radia možnosť získania praktických skúseností a po nej možnosť zistiť, ako agentúra funguje zvnútra.

Medzi najväčšie nevýhody zas patria nudné texty a slabé finančné ohodnotenie.

2.3 Záver výskumu č. 2

Cieľom výskumu č. 2 bolo zmapovať situáciu v prekladateľských agentúrach, zistiť, aké percento z nich zamestnáva kontrolórov prekladov a za akých podmienok. Zaujímala nás perspektíva oboch strán – z pohľadu agentúry aj kontrolóra. Získali sme tak objektívnejší obraz, keďže sme dokázali časť odpovedí z jedného dotazníka „overiť“ odpoveďami z druhého dotazníka. Zistili sme, že odpovede si neodporujú, naopak, tvoria zaujímavú skladačku a pekne do seba zapadajú.

Podľa odpovedí kontrolórov môžeme agentúry pochváliť, že vytvárajú výborné zázemie, v ktorom sa kontrolóri – študenti – môžu veľa naučiť a získať schopnosti, ktoré im v budúcnosti pomôžu na pracovnom či prekladateľskom trhu.

Na druhej strane, priestor na zlepšenie vidíme hlavne v oblastiach finančného ohodnotenia a zadelenia pracovného času.

Podarilo sa nám zozbierať informácie od oboch strán, hoci by sme uvítali podstatne väčší počet respondentov, aby boli naše štatistické súbory relevantnejšie. Ťažko totiž robiť závery z odpovedí piatich respondentov.

ZÁVER

Slovenský prekladateľský trh je malý a nápad zamestnávať kontrolórov prekladov sa šíri pomaly. Je možné, že mnohé agentúry považujú kontrolóra za zbytočné zvýšenie nákladov na preklad a neúmernú administratívnu záťaž. Myslíme si, že vo výskume č. 1 sme tento názor dostatočne vyvrátili a dokázali, že prínos kontrolóra je oveľa vyšší než náklady s ním spojené.

Kontrolu prekladov vidíme ako účinný nástroj na zvyšovanie kvality prekladových textov a so zvýšenou kvalitou produktu prichádza ruka v ruke nárast spokojnosti klienta. Ide tiež o skvelú možnosť pre študentov OPT oboznámiť sa s niektorými aspektmi prekladu, o ktorých sa v škole nedozvedia. Preto dúfame, že ak v budúcnosti niekto zopakuje podobný výskum, nebude mať problém s nedostatkom respondentov, lebo interný kontrolór prekladov bude mať svoje pevné miesto v každej dobrej agentúre.

LITERATÚRA

GROMOVÁ, E. *Úvod do translológie*. Nitra: Filozofická fakulta UKF, 2009, 94 s. ISBN 978-80-8094-627-2.

VAŠKO, F. Translata, spol. s r.o., Einsteinova 24, Bratislava. *Texty pre výskum*. Východiskové a cieľové texty z interného archívu dokumentov spoločnosti.

VÁCLAVIKOVÁ, Katarína: Práca kontrolóra prekladov v prekladateľskej agentúre. In: KABÁT, M. a PODLUCKÁ, L., zost. *Prekladateľské listy 8*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2019, s. 84 – 96. ISBN 978-80-223-4714-3.

RESUMÉ

In last year's paper, we created a theoretical profile of the work of a translation reviewer in a translation agency. This year, we investigate the practical aspects of this position. We present our research in two fields. The first one is an analysis of how many translation errors a reviewer can eliminate from a translation text. It proves that this profession is an important part of quality assurance in a translation agency and contributes greatly to customer satisfaction. The second part of the research consists of two questionnaires:

one for translation reviewers and one for translation agencies. Its aim is to describe the working conditions of the reviewers, pinpoint the areas for improvement, and enumerate the requirements placed on candidates by the agencies in the hiring process, so that they know what to expect once they decide to apply for this position.

◆◆◆

Mgr. Katarína Václaviková
Čajakova 8
010 01 Žilina
k.vaclavikova9@gmail.com